

KVA gjer vi OM...?

Eit slags pasientforløp
Anders Bjørkhaug, Barneavdelinga FSS

- Sykehus har dårlige rutiner for å avsløre barnemishandling

Hver uke skades et barn så hardt at det må behandles på sykehus.

NRK Nyheter Sport Kultur Distrikt Mer Trøndelag Tips oss! Langlesing Midnatt Radio Sosiale medier Logg inn

Fem barn i hver skoleklasse har vært utsatt for vold hjemme – fagfolk roper varsko

Ny studie som dokumenterer omfattende barnevold vekker oppsikt: – Dette må tas på ytterste alvor av skoler og barnehager, sier ekspert.

Rita Kleven Journalist

Publisert i dag kl. 16:11
Oppdatert for 5 timer siden

Dette bør du gjøre om du mistenker barnemishandling

20 prosent av norske barn er offer for vold hjemme. De fleste prater ikke om det. Her er det du må gjøre om du mistenker at et barn du kjenner blir utsatt for vold.

Vilde Alette Monrad-Krohn Journalist
Publisert i dag kl. 14:14

Oppdager sykehusene overgrep mot barn og unge? - NKVTS

Oppdager sykehusene overgrep mot barn og unge? - NKVTS

- Alle tilfeller utredet for fysisk barnemishandling gjennom ett år
- 70 saker - barn 0 til 14 år.
- Halvparten < 12 måneder.
- Mistanke oppstod FØR henvisning til sykehuset for 28 barn
- Mistanke som følge av aktuell skade/sykdom for 42 barn
- Den vanligste årsaken var mistanke om påført hodeskade (17 stk)

Refleksjon over noen punkter

- Veien frem til mistanke om mishandling, og en utredning:
Litt tilfeldig preg
- Medisinske utredning av overgrep: OK (anbefalte retningslinjer)
- Meldeplikt: Generelt overholdt i saker en startet utredning.
- Oppfølging: I liten grad på initiativ fra barneavdelinger. BUP sjelden involvert.
- Det er spesielt bekymringsfullt at det kom få henvisninger fra førstelinjetjenesten.

Helsepersonells rolle i å avdekke vold og overgrep mot barn og unge

REGELVERKET

Alle ansatte i helse- og omsorgstjenester har et personlig ansvar og en lovpålagt plikt til å være oppmerksom på forhold som kan indikere at barn blir utsatt for vold.

Lover og regler regulerer helse- og omsorgspersonells arbeid, som taushetsplikt, opplysningsplikt og ansvaret for å avverge skade. Pasientene og brukerne har hovedsakelig rettigheter, mens tjenestene og ansatte har forpliktelser og ansvar.

Helsepersonellets rolle i arbeidet med fysisk mishandling

1. Avdekke

1. Å oppdage barnemishandling
2. Utredning

2. Dokumentasjon

3. Melde – avverge – ikke melde?

4. Følge opp

Gapet

- Stort gap mellom forekomsten i befolkningsstuder og antall saker i barnevernet, og til antall saker hvor helsevesenet i dag mistenker mishandling.
- De fleste påførte skader av slik karakter at de
  - aldri fører til kontakt med helsevesenet
  - noen skader vil bli behandlet av allmennlege/legevakt.
- Sykehusene er altså bare én av arenaene hvor helsevesenet avdekker barnemishandling
- De alvorlige skadene som oppdages i sykehus kan oppfattes som toppen av et isfjell

Gapet

Nyeste befolkningsstudien viste bl.a. at

- omkring 1 av 20 har opplevd alvorlig fysisk vold som å bli sparket, slått med en hard gjenstand eller banket opp (n=50000?)
- 1 av 5 har opplevd mindre alvorlig fysisk vold i oppveksten, som for eksempel lugging, klyping, eller klaps med flat hånd. (n=200000?)
- Litt i overkant av 1 av 20 har opplevd seksuelle overgrep fra en voksen

Hvor avdekkes vold mot barn?

- Familie/sosialt
- Tannlege
- Helsestasjon
- Skole
- Idrettslag/organisasjon
- Fastlege
- Legevakt
- BUP
- Barneavdeling
- Barnevern

Utredningen: Veien inn til helsevesenet
– kan vi ha en enhetlig prosedyre?

Kasuistikk nr 1

- 8 mnd gml spedbarn innlegges akutt etter fall fra stallebord
- Far skulle skifte bleie – uoppmerksomt øyeblikk
- Skrek raskt, hematom occiput, anisocori, immobilisert ve. arm

Kasuistikk nr 1 – legges inn ø.hj.

- Innlagt som ortopedisk pasient ø.hj. Ved barneavdelinga
- Våken, og klar ved undersøkelse, noe suttrete og utilpass
- Hematom occiput, anisocori, immobilisert hø arm
- Blåmerker begge o.ex og truncus, og bak ve. Øre
- CT-cerebri viser craniefractur occipitalt, med mindre subduralt hematom i skallebasis
- Rtg. hø.arm viser fractur av humeruskaft

Kasuistikk nr 1 – ved barneavdelinga

- Nærmere gjennomgang av anamnese: Far forklarer at han fikk tak i guttens høyre arm, og fikk dempet landingen noe. Grep tak i gutten raskt, og fikk løftet ham opp. Mor observerte ikke fallet, men kom raskt til etter på og fikk trøstet ham.
- Tilsyn barnelege: Ved kliniske undersøkelser, Normalt utviklet gutt i henhold til alder. sees multiple blåmerker ve. Og hø. Overarm, bak barnets ve. Øre, på forside av venstre lår og på begge skinnlegger.

Kasuistikk nr 1 – Hvordan går vi frem?

- Hvem har ansvar? Hva gjør vi videre?

1. Avdekke

1. Å oppdage barnemishandling
2. Utredning

2. Dokumentasjon

3. Melde – avverge – ikke melde?

4. Følge opp

Kasuistikk nr 2

- Jente 15 år kommer til skolen med kutt på underleppen og blåmerke på kinnet
- Kontaktlærer har hatt bekymring om jenta ikke har det så bra hjemme, og forsøker få en samtale med henne på tomannshånd
- Åpner seg for lærer – forteller at mor slår
  - Slått i ansikt, mot overkropp og på lår med hender og belte
- Lærer er bekymret og kontakter skolehelsesykepleier

Kasuistikk nr 2

- Skolehelsesykepleier undersøker kutt og blåmerker – vask og stell av sår – prøver komme i dialog – har fått informasjon fra lærer
- Jenta er innesluttet, ser vekk og vil ikke prate særlig
- Jenta forteller til slutt at hun skled på isen, og slo kneet sitt i ansiktet – nekter nærmere undersøkelser – vil ikke kle av seg

Kasuistikk nr 2 – Hvordan går vi frem?

1. Avdekke

1. Å oppdage barnemishandling
2. Utredning

2. Dokumentasjon

3. Melde – avverge – ikke melde?

4. Følge opp

Kasuistikk nr 3

- 4 år gammel jente, fulgt tett opp av kommunetannlegen pga uttalt karies
- Har reagert litt på samspill, og på at hun er veldig vegrende for undersøkelser
- Ved rutinekontroll reagerer tannlegen på at barnet også virker noe ustelt og lukter litt

Kasuistikk nr 3 – Hvordan går vi frem?

- Tannlegen har nylig vært på fylkestannlegens fagsamling og lært om omsorgssvikt og overgrep
  1. Avdekke
    1. Å oppdage barnemishandling
    2. Utredning
  2. Dokumentasjon
  3. Melde – avverge – ikke melde?
  4. Følge opp
- Men føler seg litt usikker og «ringer en venn» i barnevernet for råd

Kasuistikk nr 4

- Jente 13 forteller mor om gjentatte seksuelle overgrep fra nabogutt på 22
- Siste overgrepet skjedde kvelde før (lørdag), da mor og far var på fest, og jenta var aleine hjemme
- Han ringte på for å låne litt kaffe. Fikk henne med på rommet, der han fikk henne til å kle av seg, mens han masturberte foran henne mens han tok på henne
- Han har forgrepet seg på henne flere ganger siden jenta gikk i første klasse og gutten va 14 år
- Han har truet med å ta livet av kaninen hennes om hun fortalte det til noen

Kasuistikk nr 4 – Hvordan går vi frem videre?

- Mor blir usikker på hvordan hun skal håndtere dette videre, og kontakter lokal legevakt i Sogn & Fjordane
1. Avdekke
    1. Å oppdage barnemishandling
    2. Utredning
  2. Dokumentasjon
  3. Melde – avverge – ikke melde?
  4. Følge opp

Kasuistikk nr 5

- Mor til gutt på 13 har «tatt ham på fersken» i å sende nakenbilde av seg selv på snap til en voksen mann (ukjent for mor)
- Kontakter fastlegen: Ekstremt fortvilet og vet ikke hva hun skal gjøre
- Gutten har vært innesluttet over lengre tid, «kort lunte» og litt typisk tenåring. Etter denne hendelsen har han «gått i lås».
- I dialog med fastlege, lurert hun på om han/hun kan «snakke med ham»

Kasuistikk nr 5

- Mor til gutt på 13 har «tatt ham på fersken» i å sende nakenbilde av seg selv på snap til en voksen mann (ukjent for mor)
- Kontakter fastlegen: Ekstremt fortvilet og vet ikke hva hun skal gjøre
- Gutten har vært innesluttet over lengre tid, «kort lunte» og litt typisk tenåring. Etter denne hendelsen har han «gått i lås».
- I dialog med fastlege, lurer hun på om han/hun kan «snakke med ham»

Kasuistikk nr 5

- Hva gjør du som fastlege?
  1. Avdekke
    1. Å oppdage barnemishandling
    2. Utredning
  2. Dokumentasjon
  3. Melde – avverge – ikke melde?
  4. Følge opp

Viktige punkter å ta med tilbake i jobb

- Avdekke:
  - Se barnet, ikke de voksne – vi har lett for å identifisere oss med foreldre.
  - Ha medisinsk behandling i fokus: Lav terskel for kontakt med sykehus, evt. innleggelse – god mulighet til å utrede grundigere
    - Sendes barnet til rett sted til rett tid?
  - Vær tydelig om bekymringen – formidle magefølelser kan være vanskelig
  - Vær aldri alene om en bekymring - formidle

Viktige punkter å ta med tilbake i jobb

- Dokumentere
  - Hvem følger, omsorgssituasjon, kontaktpersoner, hvem presenterer hendelsesforløpet, hvem er tilstede ved us. Observasjoner rundt barnet.
  - Objektivt og forståelig
    - Ett hematom på 3x5cm over venstre lateralside av lår
    - Merke i hud over venstre lårs utside, måler ca 3x4cm i diameter og har en blålillafarge med gul randzone. Utseende som blåmerke.
  - Røde flagg
  - Ta bilder eller video
    - Blåmerker og skader forsvinner svært fort

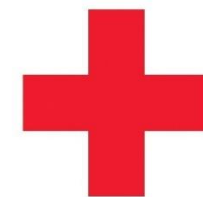
Viktige punkter å ta med tilbake i jobb

- Melde – Avverge – ikke melde
  - Hva sier lovteksten?
  - Hva sier magefølelsen?
  - Hva sier kollegaen?
- Diskutere saken anonymt med barnevern? Barnehus? Politi?

Viktige punkter å ta med tilbake i jobb

- Følge opp
  - Tenk: Hva skjer med barnet når det kommer hjem?
  - Helsesporet – er det ivaretatt?
- Tillit kreves før barnet åpner seg
  - Ikke gi slipp ved dårlig magefølelse
  - Ikke gi slipp etter melding er sendt

Akutte saker der barn og unge er utsatt for fysisk vold eller seksuelle overgrep

- **Politiet må snarast mogeleg etter mistanke om valdshending, ta kontakt med Overgrepsmottaket for sporsikring, fotodokumentasjon og medisinsk undersøking.**
- Sjukepleiar i Omott er kontaktledd mellom Politi og Helse, og tek imot opplysningar om aktuell sak, koordinerer kontakten med barneavdelinga/ barnelege, avtaler oppmøtetid og oppmøte stad.
- Seksuelle overgrep – eget vaktteam ved HUS
- Fysiske overgrep – Barnelege ved Førde sentralsykehus
- All kommunikasjon via overgrepsmottak

Utsatt for vold eller overgrep?

Utsetter du noen for vold eller overgrep?

Kjenner du til noen som er utsatt for vold
eller overgrep?

Møter du utsatte eller utøvere i jobben din?

Mer om vold, voldtekt og andre seksuelle
overgrep

Dinutvei.no - Nasjonal veiviser ved vold og overgrep

Lurer du på noe?

Aktuelt

Finn hjelpetilbud nær deg

Vold og overgrep mot barn

Skal man oppdage barnemishandling i en travel, klinisk hverdag, må man først og fremst ha et blikk for symptombildet og våge å tenke at barnet kan være utsatt for mishandling, omsorgssvikt eller overgrep. For barnets utviklingsmuligheter er tidsfaktoren viktig: Jo tidligere hjelp, desto bedre framtidsutsikter.

INNHold

[Ansvar og regelverk](#)

[Hva er vold og overgrep mot barn?](#)

[Risikofaktorer og tegn](#)

[Utredning](#)

[Sikre og beskytte](#)

[Dokumentasjon og sporsikring](#)

[Oppfølging og tverrfaglig samarbeid](#)

[Tjenester og hjelpetiltak](#)

[Håndboka om barnemishandling utgår](#)

